

ANALELE UNIVERSITĂȚII DIN BUCUREȘTI - SERIA DREPT

Pensiile de serviciu ale magistraților. Repere și perspective**Teodor-Radu Iancu***Masterand Achiziții publice, Concesiuni, Parteneriat public-privat și Drept fiscal
Facultatea de Drept, Universitatea din București*

Rezumat: În contextul dezbaterii publice privind reforma legislativă în materia pensiilor de serviciu ale magistraților, prezentul material își propune, pe de o parte, să expună o serie de repere terminologice, statistice și jurisprudențiale relevante, iar, pe de altă parte, să ofere câteva perspective utile pentru viitoarea conturare a statutului magistraților din punct de vedere financiar.

Cuvinte cheie: pensii de serviciu, magistrați, CCR, PNRR, salarizare, statutul judecătorilor și procurorilor.

Magistrates' service pensions. Highlights and perspectives

Abstract: In the context of the public debate regarding the legislative reform in the matter of magistrates' service pensions, this material aims, on the one hand, to expose a series of relevant terminological, statistical and jurisprudential benchmarks and, on the other hand, to offer some useful perspectives for the future shaping of the status of magistrates from a financial point of view.

Key words: service pensions, magistrates, CCR, NRRP, wages, statute of judges and prosecutors.

INTRODUCERE

În contextul necesității îndeplinirii de către România a obiectivelor **Jalonului nr. 215 din Planul Național de Redresare și Reziliență**¹, Guvernul României a adoptat în ședința din 28 decembrie 2022 proiectul de lege privind modificarea cadrului legal în materia pensiilor de serviciu², actualmente înregistrat în dezbateri în Senat sub nr. L4/2023³.

Prezentul material își propune să facă o analiză a istoricului pensiei de serviciu a magistraților în România, să prezinte câteva date statistice privind impactul financiar real al pensiilor de serviciu ale magistraților, să analizeze consacrarea acestui concept în jurisprudența Curții Constituționale a României și să seteze o serie de teme de reflecție pentru viitorul raportării societății la poziția magistraturii în societatea românească..

¹<https://mfe.gov.ro/wp-content/uploads/2022/04/e6d481b413db9e7384a946c92e833d45.pdf> (accesat la 11.03.2023).

²<http://mmuncii.ro/j33/index.php/ro/comunicare/comunicate-de-presa/6820-cp-adoptare-lege-modif-cadru-legal-pensii-serviciu-28122022> (accesat la 11.03.2023).

³ https://www.senat.ro/legis/lista.aspx?nr_cls=L4&an_cls=2023 (accesat la 11.03.2023).

CONTEXT

Pensiile de serviciu ale magistraților au fost introduse de legiuitorul român prin **Legea nr. 142/1997**⁴.

Deși formularea a suferit de-a lungul timpului unele modificări din punct de vedere tehnic, în special în privința bazei de calcul sau a includerii perioadelor asimilate vechimii în magistratură, principiul introdus în 1997 a supraviețuit și sub imperiul legilor nr. 303/2004⁵, respectiv nr. 303/2022⁶.

În esență, legiuitorul a dorit să asigure magistratului, după o vechime de minimum 25 de ani în magistratură, **o pensie de serviciu egală cu 80% din ultimul venit al acestuia din timpul activității**, rațiunile fiind legate în special de asigurarea unei independențe activității de magistrat care să se manifeste inclusiv pe plan financiar. În viziunea legiuitorului, inclusiv prin raportare la normele de rang constituțional care prevăd interdicțiile la care sunt supuși judecătorii și procurorii⁷, magistrații trebuie să se bucure de o stabilitate financiară atât în timpul activității, cât și după încheierea acesteia.

În același timp, în special prin raportare la nivelul economic relativ redus al pensiilor acordate de statul român pentru limita de vârstă, pensia de serviciu a magistraților a stârnit mereu dezbateri în societate, **existând un curent semnificativ de opinie care susține eliminarea acestui beneficiu pentru magistrați** și supunerea acestei categorii profesionale regimului general al pensiei pentru limită de vârstă reglementat de Legea nr. 263/2010 privind sistemul unitar de pensii publice⁸. Din aceeași rațiune, dar diferite ca arhitectură juridică, au fost propuse, de asemenea, diverse modalități de impozitare a veniturilor din pensii de serviciu care depășesc o anumită sumă.

I. REFERINȚE TERMINOLOGICE

În primul rând, **terminologia aproape unanim folosită în spațiul public** pentru a face referire la pensiile de serviciu ale anumitor categorii profesionale, între care se regăsesc și magistrații, **este aceea de pensie specială**.

Deși acest termen nu se bucură de o consacrare legislativă, în scopul prezentului material, **vom defini pensia specială ca fiind acea pensie publică pentru limită de vârstă care se calculează altfel decât în baza Legii nr. 263/2010 privind sistemul unitar de pensii publice și altfel decât exclusiv pe baza principiului contributivității**.

În timp ce la prima vedere ar putea părea superfluă, o astfel de definiție este crucială pentru a pune într-un context juridic corect **toate punctele de vedere vehiculate în spațiul public conform cărora anumite categorii de pensii nu ar fi pensii speciale întrucât ele reprezintă, de fapt, pensii ocupaționale**. De altfel, în opinia publică a fost susținută des teza conform căreia, spre exemplu, pensiile de serviciu ale personalului militar nu sunt **pensii speciale** pentru că sunt **pensii ocupaționale**, argumentându-se, pe această cale, că ele nu ar trebui să facă obiectul reformei jalonului nr. 215 din PNRR. Or, o astfel de argumentație reprezintă o veritabilă eroare, întrucât obiectul discuției nu îl reprezintă caracterul *special*,

⁴ M.Of. nr. 170/25.07.1997.

⁵ M.Of. nr. 576/29.06.2004.

⁶ M.Of. nr. 1102/16.11.2022.

⁷ Art. 126 și art. 132 din Constituția României, 2003, republicată.

⁸ M.Of. nr. 852/20.12.2010.

ocupational sau de *serviciu* al pensiei (toți cei trei termeni referindu-se, în fapt, la același lucru), **ci caracterul justificat (sau nejustificat) al tratamentului diferențiat.**

De fapt, în ceea ce ne privește, exact aceasta este greșeala fundamentală de raportare a unei părți a societății față de subiectul pensiilor de serviciu: toate **pensiile speciale sunt, de fapt, pensii ocupationale sau pensii de serviciu,** întrucât criteriul după care ele se calculează altfel decât în baza Legii nr. 263/2010 îl reprezintă însăși ocupația sau raportul de serviciu al beneficiarului pensiei.

În acest context, este de la sine înțeles că întrebarea pe care societatea trebuie să și-o pună nu este dacă o anumită categorie de pensii reprezintă *pensii speciale* sau *pensii de serviciu*, ci dacă acea categorie de pensii, calculate după alte reguli decât cele ale contributivității, mai favorabile decât cele generale, își justifică existența prin raportare la realitățile sociale.

II. REFERINȚE STATISTICE

În al doilea rând, în scopul clarificării cadrului factual, este imperios să cunoaștem atât ponderea generală a acestor categorii de pensii, cât și, în special, ponderea pensiilor magistraților în categoria pensiilor de serviciu. O astfel de analiză este necesară mai ales prin raportare la un curent de opinie consecvent al societății, care, în mod emoțional, pune semnul egalității între pensiile de serviciu ale magistraților și toate pensiile de serviciu.

Menționăm, *ab initio*, că **toate datele sunt actualizate la nivelul anului 2020**, fiind preluate din considerentele Deciziei Curții Constituționale a României nr. 900/2020⁹, cu ocazia căreia CCR s-a adresat autorităților statului cu competențe specifice în scopul determinării impactului general al pensiilor de serviciu.

„Astfel, la nivelul lunii iulie 2020, la nivelul Casei Naționale de Pensii Publice erau înregistrate:

- **3.872.229 de persoane** care beneficiau de un quantum lunar total al pensiilor de **5.812.272.779 lei;**

Din punctul de vedere al beneficiarilor pensiilor civile de serviciu, erau înregistrate:

- Legea nr. 216/2015 (Corpul diplomatic și consular): **833 de persoane, quantum** (n.a. lunar) **4.798.173 lei;**
- Legea nr. 7/2006 (Funcționari publici parlamentari): **790 de persoane, quantum** (n.a. lunar) **3.765.027 lei;**
- Legea nr. 83/2015 (Personal aeronautic navigant din aviația civilă): **1.423 de persoane, quantum** (n.a. lunar) **16.131.297 lei;**
- Legea nr. 303/2004 (Magistrați): **4.094 de persoane, quantum lunar 78.691.960 lei;**
- Legea nr. 130/2015 (Personal auxiliar de specialitate din instanțe, parchete și INEC): **1.784 de persoane, quantum** (n.a. lunar) **8.389.439 lei;**
- Legea nr. 7/2016 (Curtea de Conturi): **603 persoane, quantum** (n.a. lunar) **4.922.927 lei.**

Centralizând informațiile, în evidența Casei Naționale de Pensii Publice se află un număr de **9.527 de beneficiari de venituri din pensii de serviciu și indemnizații** pentru limită de vârstă prevăzute de legi speciale, quantumul total lunar al veniturilor obținute de aceștia fiind de **116.698.823 lei.**

⁹ M.Of. nr. 1274/22.12.2020.

Din punctul de vedere al beneficiarilor pensiilor militare de serviciu:

- Ministerul Apărării Naționale a comunicat instanței următoarele informații: numărul beneficiarilor de venituri din pensii militare în anul 2019 a fost de **83.170 de persoane**, iar cuantumul (n.a. anual) veniturilor obținute de aceștia a fost de **3.356.248.836 lei.**;
- Ministerul Afacerilor Interne a comunicat instanței următoarele informații: în luna iulie 2020, numărul beneficiarilor de venituri din pensii militare este de **88.413 persoane**, iar cuantumul (n.a. lunar) total al veniturilor obținute de aceștia este de **365.354.186,02 lei**;
- Serviciul Român de Informații a transmis că în luna iunie 2020, în evidența Casei Sectoriale a Serviciului există un număr de **11.792 de beneficiari** de venituri din pensii militare, cu un cuantum (n.a. lunar) total al veniturilor de **59.436.981 lei**;
- Ministerul Apărării Naționale a comunicat instanței că la data de 30 septembrie 2020, în evidența casei sectoriale a ministerului se află în plată **un număr de 4.205 beneficiari de pensii militare** aparținând altor structuri din sistemul național de apărare, ordine publică și siguranță națională, astfel:
 - (i) Serviciul de Telecomunicații Speciale: **1.392 persoane, cuantumul (n.a. lunar) veniturilor fiind de 8.002.162 lei,**
 - (ii) Serviciul de Protecție și Pază: **1.095 de persoane, cuantumul (n.a. lunar) veniturilor fiind de 7.071.341 lei,**
 - (iii) Serviciul de Informații Externe: **1.718 persoane, cuantumul (n.a. lunar) veniturilor fiind de 10.683.270 lei”.**

Fără îndoială că este la latitudinea oricărui cititor ca, raportat la datele statistice prezentate mai sus, să tragă propriile concluzii asupra arhitecturii generale a pensiilor de serviciu din România.

Ne permitem, totuși, să punctăm câteva chestiuni:

- În România există **peste 200.000 de beneficiari** ai unor *pensii speciale*, **dintre care doar 2% (4.000 de beneficiari) sunt magistrați**;
- Din **suma totală alocată lunar pensiilor din România (aprox. 6.600.000.000 lei), aprox. 1% (78.000.000 lei) este alocată plății pensiilor magistraților**;
- Bugetul alocat **pensiilor de serviciu ale magistraților reprezintă sub 10% din totalul bugetului alocat tuturor pensiilor de serviciu din România**;
- În măsura în care, **ipotetic, ar fi eliminate toate pensiile civile de serviciu, 95% dintre pensiile speciale ar continua să existe.**

Este esențial de punctat, de asemenea, **anomalia survenită în privința calculului pensiilor de serviciu** ulterior intrării în vigoare a Ordonanței de Urgență a Guvernului nr. 79/2017¹⁰ care a **transferat integral contribuțiile privind de asigurări sociale de la angajat la angajator**. Această modificare legislativă a dus la o creștere nominală a tuturor salariilor brute, dat fiind că salariul brut includea după modificare toată cota de contribuție, fără ca salariul net să fie în mod real influențat.

Cu toate acestea, având în vedere că indicele de calcul al pensiei de serviciu era salariul brut, **pensia netă de serviciu a crescut, fără ca salariul net să crească, ceea ce a reprezentat, în mod evident, o veritabilă anomalie**, necorectată de legiuitor până în acest moment.

¹⁰ M.Of. nr. 885/10.11.2017.

De altfel, OUG nr. 79/2017 reprezintă principala sursă legislativă care a cauzat situațiile extrem de mediatizate, în care prima pensie de serviciu netă este mai ridicată decât ultimul salariu net, **având în vedere faptul că, odată cu ieșirea la pensie, nu mai sunt datorate contribuțiile de asigurări sociale de 25%.**

Este fără dubiu că, indiferent de soluția legislativă care urmează să fie adoptată de legiuitor, **anomalia posibilității obținerii unei pensii mai ridicate decât ultimul salariu net trebuie îndreptată**, plafonarea pensiei nete la maximum 100% din salariul net fiind o chestiune care nu implică în mod necesar o revoluționare a sistemului, ci o abordare firească, valabilă pentru orice raport de muncă sau de serviciu.

III. REFERINȚE JURISPRUDENȚIALE

Conform Cartei Europene cu privire la Statutul judecătorului, adoptate de Consiliul Europei în 1998¹¹, *„statutul asigura judecătorilor care au atins vârsta legală de încetare a funcției lor, după exercitarea acestor funcții cu statut de profesionist pe parcursul unei anumite perioade de timp, plata unei pensii a cărei nivel să fie cât de apropiat posibil de nivelul ultimei sale remunerări din activitatea jurisdicțională”.*

Raportat la acest deziderat, dar și la alte documente internaționale cu caracter recomandat, Curtea Constituțională a României a dezvoltat o jurisprudență clară conform căreia pensia de serviciu reprezintă o garanție a independenței justiției, iar eliminarea acestui beneficiu pentru magistrați ar constitui o încălcare a prevederilor art. 124 alin. (3) din Constituția României.

În acest sens, vom cita deciziile Curții Constituționale a României care au avut ca obiect de analiză obiecții de neconstituționalitate formulate asupra unor proiecte de lege care propuneau fie eliminarea pensiilor de serviciu ale magistraților, fie supunerea lor unui regim de impozitare distinct.

Conform Deciziei Curții Constituționale a României nr. 20/2000¹²: *„aceste dispoziții constituționale nu au un caracter declarativ, ci constituie norme constituționale obligatorii pentru Parlament, care are îndatorirea de a legifera instituirea unor mecanisme corespunzătoare de asigurare reală a independenței judecătorilor, fără de care nu se poate concepe existența statului de drept, prevăzută prin art. 1 alin. (3) din Constituție. Așa fiind, abrogarea art. 103 din Legea nr. 92/1992, republicată, contravine și principiului stabilit prin art. 123 alin. (2) din Constituție”.*

Conform Deciziei Curții Constituționale a României nr. 873/2010¹³: *„Având în vedere toate aceste considerente și ținând cont de jurisprudența Curții Constituționale referitoare la pensia de serviciu a magistraților, Curtea constată că statutul constituțional al magistraților - statut dezvoltat prin lege organică și care cuprinde o serie de incompatibilități și interdicții, precum și responsabilitățile și riscurile pe care le implică exercitarea acestor profesii - impune acordarea pensiei de serviciu ca o componentă a independenței justiției, garanție a statului de drept, prevăzut de art. 1 alin. (3) din Legea fundamentală”.*

Conform Deciziei Curții Constituționale a României nr. 153/2020¹⁴, *„cu referire la statutul magistraților, analizat cu precădere în sesizarea Înaltei Curți de Casație și Justiție,*

¹¹ <https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocument/106139> (accesat la 11.03.2023).

¹² M.Of. nr. 72/18.02.2000.

¹³ M.Of. nr. 433/28.06.2010.

¹⁴ M.Of. nr. 489/10.06.2020.

legea criticată nesocotește atât soluția cât și considerentele deciziilor menționate, prin care Curtea Constituțională a statuat, în mod consecvent, că abrogarea reglementărilor referitoare la pensia de serviciu a magistraților (judecători, procurori, magistrați-asistenți de la Înalta Curte de Casație și Justiție și Curtea Constituțională, judecători ai Curții Constituționale) încalcă dispozițiile constituționale care consacră independența justiției. Acest principiu constituțional trebuie să fie respectat de orice reglementare referitoare la salarizarea și, respectiv, reglementarea pensiilor în materie. Nivelul adecvat al remunerării și al cuantumului pensiilor magistraților reprezintă o compensație parțială a lipsei unor drepturi fundamentale, din categoria drepturilor exclusiv politice (dreptul de a fi aleși în Camera Deputaților, Senat, în funcția de Președinte al României ori în organele administrației locale, precum și dreptul de a fi aleși în Parlamentul European) și a drepturilor social-economice (dreptul la negocieri colective în materie de muncă, dreptul la grevă, libertatea economică), precum și a incompatibilităților stabilite la nivel constituțional pe parcursul întregii cariere profesionale [potrivit art. 125 alin. (3) din Constituție, funcția de judecător este incompatibilă cu orice altă funcție publică sau privată, cu excepția funcțiilor didactice din învățământul superior, o dispoziție similară fiind prevăzută în privința procurorilor de art. 132 alin. (2) din Constituție]. Acestor incompatibilități li se adaugă interdicțiile prevăzute de Legea nr. 303/2004 privind statutul judecătorilor și procurorilor. Pe de altă parte, stabilirea nivelului pensiei ține seama de responsabilitățile și riscurile profesiei de magistrat, care privesc întreaga durată a carierei acestuia. (...) Astfel fiind, Curtea subliniază că legiferarea cu încălcarea deciziilor Curții Constituționale este incompatibilă cu statul de drept, consacrat de prevederile art. 1 alin. (3) din Constituție. În acest sens sunt, de altfel, și motivele de neconstituționalitate formulate în sesizări, subsumate principiilor constituționale cuprinse în art. 1 alin. (3) și (5)”.

În fine, **conform Deciziei Curții Constituționale a României nr. 900/2020¹⁵**: „având în vedere reperatele de natură constituțională în materia pensiei de serviciu a magistraților, Curtea constată că legiuitorul și-a depășit marja de apreciere în procesul de legiferare, astfel că dispozițiile art.1341 alin.(3) lit. b) și c) introduse în Codul fiscal prin Legea pentru modificarea și completarea Legii nr.227/2015 privind Codul fiscal sunt neconstituționale, încălcând prevederile constituționale ale art.1 alin.(3) care consacră principiul statului de drept, ale art.124 alin.(3) privind independența justiției, ale art.142-145 privind statutul judecătorilor Curții Constituționale, precum și cele ale art.147 alin.(4) privind efectul general obligatoriu al deciziilor instanței constituționale”.

Este evidentă, deci, o dezvoltare pe care jurisprudențială a naturii fundamentării constituționale a pensiei de serviciu a magistraților, ca garanție a imperativului de independență a justiției statuat în Constituția României.

De altfel, **inclusiv Jalonul nr. 215 din PNRR statuează că modificările legislative vor fi operate în limita deciziilor Curții Constituționale a României**: „Noul cadru legislativ va revizui pensiile speciale și le va alinia la principiul contributivității. - Nu se vor crea noi categorii de pensii speciale, iar categoriile actuale vor fi raționalizate. - Pensiile speciale se calculează în prezent pe baza principiului contributivității, a vechimii în profesie și a reajustării procentului legat de veniturile obținute. Perioada minimă de cotizare este similară cu cea aplicată în fondul public de pensii. - Protecția deciziilor Curții Constituționale se va referi numai la pensiile magistraților, nu și la alte categorii, și se va referi numai la limitele explicite din argumentele Curții. Nicio pensie specială nu poate depăși venitul obținut în cursul perioadei de cotizare”.

¹⁵ M.Of. nr. 1274/22.12.2020.

IV. PERSPECTIVELE DE VIITOR

În conturarea analizei privind politica publică pe care autoritățile ar trebui să o urmeze în domeniul pensiilor de serviciu ale magistraților, vom pleca de la ultimul considerent al Curții Constituționale a României din DCC nr. 900/2020, conform căruia: „*legiuitorul trebuie să respecte beneficiul pensiei de serviciu reglementate de Legea nr.303/2004, Legea nr.47/1992 și Legea nr.94/1992 în privința judecătorilor, judecătorilor Curții Constituționale, procurorilor, magistraților-asistenți ai Înaltei Curți de Casație și Justiție și ai Curții Constituționale și consilierilor de conturi, doar această pensie de serviciu aflându-se în sfera de protecție constituțională. **Legiuitorului îi revine, totodată, obligația de a adopta măsuri legislative corespunzătoare care să realizeze o necesară adaptare a pensiei de serviciu în raport cu rațiunea și scopul instituirii sale**”.*

Este lesne de înțeles, deci, că jurisprudența instanței de contencios constituțional nu se opune unei raționalizări a reglementării în această materie, atât timp cât modificările legislative se circumscriu dezideratelor de independență a magistraților și garanțiilor necesare acestor deziderate.

Or, în ceea ce ne privește, această raționalizare trebuie să plece de la două coordonate fundamentale și interdependente:

- **Raționalizarea să nu vizeze nivelul pensiei de serviciu**, ci, mai degrabă, **vechimea** necesară obținerii acestei pensii;
- Creșterea vechimii necesare obținerii pensiei de serviciu **să fie dublată de o creștere semnificativă a salariilor magistraților**.

Cu toate că o astfel de viziune riscă să intre în dezacord cu opinia larg răspândită conform căreia magistrații se bucură deja de venituri foarte ridicate, este esențial de realizat faptul că cea mai consistentă cheltuială a statului în ceea ce-i privește pe magistrați nu este cauzată de nivelul ridicat al pensiei de serviciu, **ci de perioada în care un magistrat beneficiază de această pensie** (raportat la o speranță medie de viață în România de aproximativ 74 de ani¹⁶ și la posibilitatea unui magistrat de a se pensiona la 50 de ani, un magistrat beneficiază de pensie pentru aproximativ 24 de ani, în timp ce un pensionar beneficiază de pensie, în medie, pentru aproximativ 10 ani).

Pe de altă parte, raportat la prevederile Legii-Cadru nr. 153/2017¹⁷, un magistrat care a depășit vechimea de 20 de ani în magistratură nu mai are aproape nicio posibilitate de creștere salarială.

Or, este absolut firesc că această arhitectură de reglementare determină majoritatea magistraților să se pensioneze odată ce au acumulat vechimea de 25 de ani în magistratură, cauzând nu doar o povară bugetară, **ci o veritabilă criză de resursă umană în magistratură**.

În acest context, se conturează în mod clar un obiectiv evident de politică publică, care nu ar fi acela de a reduce nivelul pensiei de serviciu a magistraților, ci acela de a determina magistrații să rămână cât mai mult timp în activitate, păstrând pentru aceștia beneficiul pensiei de serviciu, dar avansând vârsta de la care acest beneficiu este accesat de magistrați.

¹⁶<https://s.iw.ro/gateway/g/ZmlsZVNvdXJjZT1odHRwJTlBNBJTJGJTJG/c3RvcnFnZTA0dHJhbnNjb2Rlci5yY3Mt/cmRzLnJvJTJGc3RvcnFnZSUyRjllwMjEl/MkYxMiUyRjEzJTJGMTQyODkzM18xNDI4/OTMzXzlwMjFfY2hwX3JvbWVuaWFfZW5n/bGlzaC5wZGYmaGFzaD03ZTdmYzI0ZWY4ZDIiM2UwNzI3ODFmNzNkYzg2MjZmNg==.pdf> (accesat în 11.03.2023).

¹⁷ M.Of. nr. 492/28.06.2017.

Raportat la acest deziderat setat, este la fel de evident, în ceea ce ne privește, că o astfel de reformă **nu poate fi operată decât împreună cu o creștere substanțială a nivelului efectiv al salarizării și cu o extindere a creșterilor salariale pe care magistrații să le poată accesa în funcție de vechime.**

Pentru a preîntâmpina orice reacții emoționale raportat la o propunere de creștere a veniturilor magistraților, expunem următoarele date:

- Salariul mediu net în România este de aproximativ 4.400 RON net;
- Salariul mediu net în municipiul București este aproximativ 5.200 RON net;
- Indemnizația netă a unui auditor de justiție al Institutului Național al Magistraturii, anul I, este de aproximativ 3.850 RON net;
- Onorariul net retrocedat unui avocat stagiar, anul I, care colaborează cu una dintre primele 15-20 de societăți de avocatură din București se situează între 2.500 și 6.000 RON net;
- Salariul net al unui judecător stagiar, după absolvirea celor 2 ani ai Institutului Național al Magistraturii, este de aproximativ 6.200 RON net;
- Salariul net al unui judecător cu grad de tribunal, cu vechime 10-15 ani, este de aproximativ 14.000 RON net;
- Salariul net al Președintelui Înaltei Curți de Casație și Justiție este de aproximativ 23.500 RON net;

Menționăm, de asemenea, că spre deosebire de ceilalți cetățeni, magistrații nu pot desfășura întreprinde activități economice și nu pot ocupa alte funcții în afara celor din învățământul superior. Nu în ultimul rând, din perspectiva formării inițiale, magistratura reprezintă, fără dubiu, una dintre cele mai greu accesibile profesii din România.

Întreaga expunere statistică are rolul de a demonta mitul conform căruia nivelul salarial din domeniul justiției este unul astronomic raportat la salarizarea din România. În același timp în care cifrele reflectă, într-adevăr, o remunerare decentă a activității de magistrat, considerăm că este la fel de întemeiat punctul de vedere conform căruia nivelul salarial este unul din ce în ce mai puțin atractiv, chestiune care rezultă și din concurența din ce în ce mai redusă care poate fi observată la admiterea la Institutul Național al Magistraturii, respectiv la admiterea în magistratură (ex: la examenul finalizat în anul 2023, concurența la admiterea în INM a fost de aproximativ 5 candidați/loc, față de 8,6 candidați/loc în anul 2018 și de 19 candidați/loc în anul 2013).

În considerarea tuturor acestor date, valabile la nivelul anului 2023, în ceea ce ne privește, opinăm că reforma legislativă din domeniul pensiilor de serviciu este una realizabilă, **dar ea va fi una incompletă și de natură să genereze grave perturbări în sistem dacă nu va include și o reformă generalizată a salarizării magistraților.**

De altfel, este previzibilă și o împotrivire a corpului profesional al magistraților față de o reformă legislativă care doar va restrânge beneficiile financiare de după retragerea din activitate, fără să le suplimenteze pe cele din timpul activității.

Ca soluții legislative de urmat, vedem oportune:

- menținerea nivelului pensiei de serviciu la un quantum apropiat al salariului net din ultimele 12 luni de activitate, **fără a-l depăși,**
- motivarea financiară substanțială a magistraților de a rămâne în activitate după acumularea vechimii necesare pentru obținerea pensiei de serviciu **prin instituirea unui sistem de creșteri salariale proporționale cu vechimea,**

- **eliminarea posibilității asimilării vechimilor**, în sensul în care anii de vechime necesari obținerii pensiei de serviciu să se refere exclusiv la activitatea de magistrat,
- eliminarea includerii sporurilor cu caracter nepermanent în baza de calcul a pensiei¹⁸,
- **o creștere substanțială a salarizării activității de magistrat** în scopul creșterii atractivității acestei profesii;
- **acordarea unei pensii nete de serviciu proporționale cu vechimea, spre exemplu:**
 - i. 25 de ani de activitate - 65% din salariul net din ultimele 12 luni,
 - ii. 30 de ani de activitate - 80% din salariul net din ultimele 12 luni,
 - iii. 35 de ani de activitate - 90% din salariul net din ultimele 12 luni,
 - iv. 40 de ani de activitate - 100% din salariul net din ultimele 12 luni.

De asemenea, din punctul nostru de vedere, oricât de tentantă ar părea soluția legislativă a alinierii pensiilor aflate în plată față de un nou sistem de calcul¹⁹, este dificil de crezut că o astfel de modificare legislativă ar trece testul constituționalității, nu atât prin prisma teoriei drepturilor câștigate, ci mai ales prin raportare la problema neretroactivității legii, în sensul în care **magistrații pensionați sub imperiul unei anumite legi aveau așteptarea rezonabilă că nivelul pensiei va rămâne (cel puțin) același**. De altfel, aceștia ar putea invoca oricând că, raportat la noile condiții, și-ar putea dori să revină în activitate.

Cu toate acestea, din perspectiva opusă, **creșterea salarială propusă nu ar trebui să aibă în mod obligatoriu efect asupra pensiilor aflate în plată, calculate ca 80% din salariul brut**, dat fiind că această politică salarială ar veni la pachet și cu o scădere a procentului aplicat la baza de calcul pentru determinarea pensiei.

Astfel, un magistrat pensionar va rămâne cu valoarea proprie a pensiei, iar un magistrat aflat în activitate ar beneficia de un salariu semnificativ mai ridicat, dar față de care se va aplica un coeficient mai redus la momentul calculului pensiei de serviciu (ex: 75% din salariul net).

O soluție legislativă din acest registru este, din punctul nostru de vedere, cea mai aptă să producă un echilibru între nevoia reformării sistemului și așezării sale într-o manieră justă și imperativul respectării principiilor neretroactivității legii și așteptării legitime.

De altfel, o astfel de abordare pare a avea suport și în considerentele Deciziei nr. 900/2020, conform căreia: **„marja de apreciere a legiitorului cu privire la valoarea componentei necontributive a pensiei de serviciu sau a pensiei militare, stabilită în mod direct sau indirect (ca rezultat al aplicării unei sarcini fiscale), este foarte largă”**.

Nu în ultimul rând, este de luat în calcul abordarea proiectului de lege L4/2023, care permite membrilor CSM, Președintelui ÎCCJ, Procurorului General de pe lângă Parchetul ÎCCJ, Procurorului-șef DNA și Procurorului-șef DIICOT să se pensioneze la încheierea mandatului din perspectiva importanței acestei poziții în sistemul judiciar. Fără a fi de acord în mod explicit cu această abordare, **suntem de părere că poate fi inclusă în legislație o modalitate de valorificare a perioadei de stagiou efectuată în această poziție (ex: prin dublarea timpului petrecut într-o astfel de poziție la calculul stagiului, în sensul că un mandat de 6 ani ca membru ales al CSM va echivala cu o perioadă de stagiou de 12 ani la calculul vechimii pentru pensia de serviciu)**.

¹⁸ Cu privire la eliminarea perioadelor asimilate și la neincluderea în baza de calcul a sporurilor cu caracter nepermanent, facem mențiunea că aceste opțiuni legislative au fost deja incluse în proiectul de lege L4/2023, adoptat de Guvernul României și aflat în dezbateri parlamentară.

¹⁹ Soluție inclusă, de altfel, în proiectul de lege L4/2023 care prevede recalcularea pensiilor aflate în plată.

CONCLUZII

Este departe de intenția prezentului material de a nu înțelege reacția firească a opiniei publice ca, în special în perioade de dificultăți economice, să-și aplece atenția către categoriile profesionale care par să aibă un regim de remunerare mai avantajos decât restul societății.

Cu toate acestea, este în interesul societății să realizeze faptul că buna funcționare a magistraturii reprezintă o condiție esențială de funcționare a statului de drept, că deziderat de bună funcționare nu poate fi împlinit decât în prezența unor buni profesioniști în domeniul juridic, **iar atragerea și menținerea în sistem a acestor profesioniști nu se poate face decât prin asigurarea unui nivel financiar competitiv.**

În plus, pe lângă acest raționament, valabil pentru sistemul de justiție al oricărui stat, este crucial de menționat și **viziunea legiuitorului român, care a optat pentru un sistem al magistraților de carieră, în care aceștia sunt în majoritate cooptați încă de la începutul carierei și sunt supuși unui regim drastic de interdicții și incompatibilități.**

Or, raportat la toate aceste date, este imperativă o conștientizare a opiniei publice asupra necesității alocării unor resurse semnificative către magistratură, dar nu cu scopul oferirii unor privilegii, ci cu scopul asigurării funcționării celei de-a treia puteri în stat, funcționare ale cărei efecte se reflectă imediat în mediul social, în încrederea cetățenilor în justiție și, în general, în menținerea imperativului statului de drept.